

atque oculi plebis possunt videndo satiari. De adventus A vestri gaudio cognoscere illic fraternitas cœpit, qualis et quanta sit secutura Christo veniente lætitia, cujus quia cito appropinquabit adventus, imago jam quædam præcessit in vobis : ut quomodo Joannes præcursor ejus et prævius veniens prædicavit Christum venisse, sic nunc episcopo confessore Domini et sacerdote redeunte appareat et Dominum jam redire. Vicarias vero pro nobis ego ^a et collegæ et fraternitas omnis has ad vos litteras mittimus, frater charissime, et repræsentantes vobis per epistolam gaudium nostrum ^b, fida obsequia charitatis ex-

promimus, hic quoque in sacrificiis atque in orationibus nostris non cessantes Deo patri et Christo filio ejus Domino nostro gratias agere, et orare pariter ac petere, ut qui perfectus est atque perficiens, custodiat et perficiat in vobis confessionis vestræ gloriosam coronam : qui et ad hoc vos fortasse revocavit, ne gloria esset occulta, si foris essent confessionis vestræ consummata martyria. Nam victima, quæ fraternitati præbet exemplum virtutis et fidei, præsentibus debet fratribus immolari. Optamus te, frater charissime, semper bene valere.

LECTIONES VARIANTES.

^a Et ego et Bod. 2.

^b Gaudium nostrum, nostræ fidei *Lam.*

VARIORUM NOTÆ.

in novem mss. exstat tantum *suos*, in Corb. et *suos*. Diabolum in Dei servos sævire, ac sibi addictos minime fatigare solere Cyprianus, supra, Epist. 13, n. 3, ad *Cornelium* fusi- B

IV. — *De adventus vestri*. Lectionem veterem, quam nos revocamus, quam omnes fere libri veteres et editiones confirmant, Pamelius pronuntiavit non esse bonam, asserens pravam distinctionem a Rembolto inductam, id est eam lectionem quam nos revocamus, obscurare sensum. At si erratum illic est, culpandus non erat Rembolto. Quippe eadem distinctio exstat in editione Spirensi et in veteri Veneta, quæ eam antecesserunt quam Rembolto emisit. Cæterum Pamelius ait se ita distinxisse, uti distinxit secundum scripturam duorum veterum librorum quos laudat, sicuti nos eandem distinctionem reperimus etiam in duobus codicibus manuscriptorum. BALUZ.

Vix oculis. Error certissimus, qui exstat in omnibus fere libris veteribus et editionibus, cum scribendum fuis-

set *oculis*. Alii recte emendarunt ex ingenio, non auctoritate. Nullum enim veterem codicem laudant auctorem hujus emendationis. Ego illam nusquam inveni quam in Metensi sancti Arnulphi, quem tardiuscule accepi. Infra in libro de Lapsis, pag. 181 : *Sancis oculis adherentes*. Miror autem me non animadvertisse bonam lectionem in editione Anglicana. BALUZ.

Præsentibus. Codex Sorbonicus, *præsentē plebe*. Alii tres, *præsentē plebe possit celebrari vel possit*. BALUZ.

Immolari. In ms. Corb. *immorari* : mendose. Quod hic docet Cyprianus, suo ipse exemplo firmavit, cum missis qui eum Uticam perducerent coram iudice sistendum, consilio charissimorum ex hortis suis in aditiora loca eo secessit libentius, *quod congruat*, inquit Epist. 81, seu 83, *episcopum in ea civitate, in qua ecclesie dominicæ præest, illic Dominum confiteri, et plebem universam præpositi præsentis confessione clarificari*. Quod quidem luculenter eum præstitisse Pontius in ipsis vobis fidem facit. COCST.

APPENDIX UNICA.

EPISTOLÆ ET DECRETA S. LUCIO ADSCRIPTA.

EPISTOLA LUCII PAPÆ I

AD GALLIÆ ATQUE HISPANIÆ EPISCOPOS.

ARGUMENTUM. — *Ut duo presbyteri et tres diaconi in omni loco episcopo adhaereant propter testimonium ecclesiasticum ; et de accusatione episcoporum ; et de unanimi concordia inter metropolitanum cæterosque episcopos, et ut raptores atque ecclesiasticarum rerum ablatores, invasores, alienatores, ut fures et sacrilegi anathematizentur.*

I. Ut episcopus semper testes secum presbyteros ac diaconos habeat.

II. De criminationibus episcoporum, sive majorum natu, et ut audientia ad majores personas appellandis non negetur.

III. Ut metropolitanus sine consilio episcoporum nihil agat, nec ipsi sine illius, nisi quod ad proprias ecclesias pertinet.

IV. Ut metropolitanus sine episcopis causam eorum non audiat.

BINII SEVERINI NOTÆ.

Epistola suspecta eodem jure cum aliis Isidori mercibus. — *Epistola*. Non unam hanc dumtaxat, sed plures decretales epistolæ Lucium pontificem scripsisse, testis est Cyprianus epistola LXXV his verbis : *illi enim, inquit de Cornelio et Lucio pontificibus, pleni spiritu Dei, et in glorioso martyrio constituti, dandam esse lapsis pacem censuerunt, et penitentia acta fructum communicationis et pacis negandum non esse, litteris suis signaverunt*. Quas hac de re Lucius scripsit epistolæ non exstant. Quæ apud Cyprianum LXX, reperitur hoc nomine Lucii insignita, a quibusdam hujus pontificis esse creditum fuit, sed ignorantes fuisse episcopum eodem nomine appellatum, decepti sunt ; perperam eam, quæ alterius est, Lucio pontifici adscribentes. Baronius, anno 257, num. 4.

C V. Ne posteriores episcopi prioribus se præferant, nec eis inconsultis aliquid agant.

VI. De iis qui res Ecclesiæ vel oblationes fidelium auferunt, et qui eis consentiunt.

DILECTISSIMIS FRATRIBUS OMNIBUS IN PARTIBUS OCCIDENTALIBUS, TAM IN GALLIIS QUAM IN HISPANIIS CONSISTENTIBUS, LUCIUS EPISCOPUS, IN DOMINO SALUTEM :

Litteras dilectionis vestræ (S. Leo Epist. XXVIII), quas ad beati Petri apostoli Sedem pro vestra causa negotii misistis, libenter suscepimus ; sed de vestris afflictionibus non modice contristati sumus. Significatis enim vos tam a quibusdam, non rectam fidem tenentibus, sed erroribus implicitis, quam et ab aliis eos imitantibus, persequi et infamari, atque vestras ecclesias suis dotibus et fidelium oblationibus spoliari, vestrosque ministros nimis vexari ; et ideo multos a vobis et a recta fide discedere, quoniam eis non potestis defensionem impendere, nec ea quæ necessaria sunt ministrare. Nolite mirari, fratres, si vos malevoli et impii persequuntur, quum ipsum Christum, caput nostrum, sint persecuti. Unde et consolatricem ipsam habetis Veritatem, quæ ait : *Si patremfamilias Beelzebub vocaverunt, quanto magis domesticos ejus?* (Math. x.) Ipsa iterum consolans nos loquitur, dicens : *Si de mundo fuissetis, mundus quod sum erat diligeret ; sed quia non estis de mundo, sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus* (Joan. XVI).

I. Propter tales, fratres, hortamur vos, sicut et

in hac sancta Ecclesia constitutum habemus (*De A Consec. dist. 1. Jubemus apostolica auctoritate*), ut semper testes vobiscum sacerdotes et diaconos habeatis. Et licet conscientia sufficere possit propria, tamen propter malevolos, juxta Apostolum, etiam testimonium vos oportet habere bonum ab his qui foris sunt (*I Tim. III*). Quoniam, et in hac sancta Sede constitutum habemus, ut duo presbyteri, vel tres diaconi in omni loco episcopum non deserant, propter testimonium ecclesiasticum.

II. Episcopi ergo non sunt leviter accusandi vel detrahendi, quia injuria eorum (*Greg. Epist. 32, lib. XII*) ad Christum pertinet, cujus vice et legatione funguntur in Ecclesia. Unde nobis et omnibus qui nobiscum sunt in nostro solatio, sicut et olim factum invenimus, constitui placuit ut criminatio- nes majorum natu per alios non fiant (*2, q. 7*), nisi per ipsos qui crimina intendunt (*Anianus, cap. 25, tit. 1, libri IX, Cod. Theod.*), si tamen ipsi digni et irreprehensibiles apparuerint, et actis docuerint publicis (*Conc. Arelat. c. 13*) omni se carere suspicione atque inimicitia, et irreprehensibilem fidem ac conversationem ducere (*Hadr. Coll. cap. 9*). Unde placuit ut a quibuscumque judicibus ecclesiasticis (*Conc. Carthag. III, cap. 10*) ad alios judices ecclesiasticos, ubi est major auctoritas, si fuerit provocatum, audientia non vegetur.

III. Item constituimus (*3, q. 3; nullus autem primas sub nomine Callisti ponitur ibi*), sicut et a sanctis Apostolis eorumque successoribus decretum reperimus, si quis metropolitanus episcopus, nisi quod solummodo ad propriam pertinet parochiam, sine consilio et voluntate omnium comprovincialium episcoporum (*Hadr. coll. c. 46*), extra aliquid agere tentaverit, gradus sui periculo subjacebit; et quod egerit irritum habeatur et vacuum. Sed quicquid de comprovincialium coepiscoporum causis, eorumque ecclesiarum et clericorum atque sæcularium necessitatibus, aut de quibuscumque communibus causis agere, aut disponere necesse fuerit, hoc cum omnium consensu comprovincialium agatur pontificum, non aliquo dominationis fastu, sed concordii et humillima administratione, sicut Dominus ait: *Non veni ministrari, sed ministrare (Matth. xx; Marc. x)*. Et alibi: *Qui major est vestrum, erit minister vester (Matth. xxiii)*, et reliqua. Similiter ipsi comprovinciales episcopi cuncta cum ejus consilio, nisi quantum ad proprias pertinet parochias, agant, juxta sanctorum constituta Patrum, ut uno animo, uno ore concorditer sancta glorificetur Trinitas in

I.—*Duo presbyteri vel tres diaconi in omni loco episcopum non deserant.* Decernitur ut ad evitanda detractionis et infamiae pericula propter testimonium Ecclesie: nusquam eant, nisi duorum presbyterorum et trium diaconorum comitatu stipati. Decreti hujus sancienti calumnie in Cornelium a Novationo confictæ, de quibus supra, causam dedisse videntur. Baronius, anno 257, num. 5.

IV. Similiter (*Hadr. coll. c. 14*), auctoritate fultæ apostolica, præcipimus ut nullus metropolitanus episcopus, absque cæterorum omnium comprovincialium episcoporum instantia, aliquorum audiat causas eorum; quia irrita erunt, et ipse causam pro facto dabit.

V. Episcopi vero per singulas provincias observent ne posteriores se prioribus suis præferant; nec eis inconsultis (*Concil. Milev. cap. 13; Codex Afric. cap. 86*), nisi quantum ad propriam pertinet parochiam, aliquid agant: sed omnes de communibus eorum causis consonam sententiam proferant et determinent, quoniam aliter acta nullas vires habebant, nec ecclesiastica reputabuntur (*Hadr. Coll. cap. 3*). Bonum esset, fratres, et valde Deum timentibus et pie vivere volentibus necessarium, si intra catholicam Ecclesiam nullius mali, aut infestationis alicujus, erga Domini sacerdotes, aut juste et pie volentes vivere, germen exurgeret. Sed quia, prævalente invidia, quod deterius est surgit et crescit, atque nimis se in omnes partes extendit, idcirco necesse est illud ecclesiastico et apostolico abscondi mucrone, ne a servis Dei ac Domini b sacerdotibus valeat nocere aut perdere. *Exhonoravit enim Dominus, ut in Ecclesiastico legitur libro, conventus malorum, et destruxit Deus eos usque in finem. Sedes ducum superborum destruxit Deus, et sedere fecit mites pro eis. Radices gentium superbarum arefecit Deus, et plantavit humiles ex ipsis gentibus. Terras gentium evertit Dominus, et perdidit eas usque ad fundamentum. Arefecit ex ipsis, et disperdidit eos, et cessare fecit memoriam eorum de terra. Perdidit Deus memoriam superborum, et reliquit memoriam humilium sensu. Non est creata hominibus superbia, neque iracundia nationi mulierum. Semen hominum honorabitur hoc quod timet Deum; semen autem hoc exhonorabitur hominum quod præterit mandata Domini. In medio fratrum, rector illorum in honore: et qui timent Dominum, erunt in oculis illius. Gloria divitum, honoratorum et pauperum, timor Dei est. Noli despiciere hominem justum pauperem, et noli magnificare virum peccatorem divitem. Magnus, et judex, et potens est in honore: et non est major illo qui timet Deum. Servo sensato liberi servient, et vir prudens et disciplinatus non murmurabit correptus, et inscius non honorabitur. Noli te extollere in faciendo c opera tua, et noli cunctari in tempore angustiae. Melior est qui operatur et abundat in omnibus, quam qui gloriatur et eget pane. Fili, in mansuetudine serva animam tuam, et da illi honorem secundum meritum suum. Peccantem in animam suam quis justificabit? Et quis honorificabit exhonorantem animam suam? Pauper gloriatur per disciplinam et timorem suum: et est homo qui honorificatur propter substantiam suam. Qui autem gloriatur in paupertate, quanto magis in substantia? Et qui gloriatur in substantia, paupertatem vereatur. Sapientia humiliati exaltabit caput illius, et in medio magnatorum considerare illum faciet. Non laudes virum in specie sua, neque spernas hominem in visu suo. Brevis in vo-*

LECTIONES VARIANTES.

^a Alias Servos.

^b Alias Sacerdotes.

^c Alias opere tuo vel opus tuum.

latilibus apīs, et initium dulcoris habet fructus illius. In vestitu ne gloriēris unquam, nec in die honoris tui extollaris; quoniam mirabilia opera Altissimi solius, et gloriosa, et absconsa, et invita opera illius. Multi tyranni sederunt in throno, et insuspicabilis portavit diadema. Multi potentes oppressi sunt valde, et gloriosi traditi sunt in manus alterorum. Priusquam interrogēs, ne vituperes quemquam: et cum interrogaveris, corripes iuste. Priusquam audias, nec respondeas verbum, et in medio seniorum ne adjicias loqui. De ea re quæ te non molestat, ne certeris, et in iudicio peccantium ne consistas. Fili mi, ne in multis sint actus tui, et si dives fueris, non eris immunis a delicto. Si enim secutus fueris, non apprehendes; et non effugies, si præcurreris. Est homo laborans et festinans, et dolens impietate; et tanto magis non abundabit. Est homo marcidus, egenus recuperatione, plus deficiens virtute, et abundans paupertate; et oculus Dei respexit illum in bono, et erexit eum ab humilitate ipsius, et exaltabit caput ejus: et mirati sunt in illo multi, et honoraverunt Deum. Bona et mala, vita et mors, paupertas et honestas a Deo sunt. Datio Dei permanet iustis; et profectus illius successus habebit in æternum. Est qui locupletatur parce agendo, et hæc pars mercedis illius in eo quod dicit: Inveni requiem mihi, et, Nunc manducabo de bonis meis solus. Et nescit quod tempus prætereat illum, et reliquet omnia aliis, et morietur. Sta in testamento tuo, et in illo colloquere, et in opera nundatorum tuorum veterasce. Ne manseris in operibus peccatorum. Confide autem in Deo, et mane in loco tuo. Facile est enim in oculis Dei subito honestari^b paupertatem. Benedictio Dei in mercedem iusti festinat, et in honore veloci processus illius^c justificat. Ne dicas: Quid est mihi opus? et quæ erunt mihi ex hoc bona? Ne dicas: Sufficiens mihi sum, et quid ex hoc pessimabor? In die bonorum, ne immemor sis malorum, et in die malorum ne immemor sis bonorum; quoniam facile est coram Deo in die obitus retribuere unicuique secundum vias suas. Malitia horæ oblivionem facit luxuriæ magnæ: et in fine hominis, denudatio operum illius. Ante mortem ne laudes hominem quemquam, quoniam in filiis suis agnoscitur vir. Non omnem hominem inducas in domum tuam; multæ enim insidiæ sunt dolosi. Sicut enim eructant præcordia^d felantium, et sicut perdix inducitur in caveam, et ut caprea in laqueum; sic et cor superborum, et sicut perspector videns casum proximi sui. Bona in^e malum convertit insidiator, et in electis ponet maculam. A scintilla una augetur ignis, et ab uno doloso augetur sanguis. Homo vero peccator sanguini insidiatur. Attende tibi a pestifero, fabricat enim mala, ne forte inducat super te subsannationem in perpetuum. Admitte ad te alienigenam, et subvertet in turbine, et abalienabit te a^f tuis propriis (Eccl. x, xi). Tales, charissimi, valde sunt cavendi, usquedum aut convertantur aut

A abscondantur verbo divino. *Beatus autem est ille qui non est lapsus in verbo ex ore suo, et non est stimulatus in tristitia delicti. Felix qui non habet animi sui tristitiam, et non est abscondit a spe sua* (Eccl. xiv). *Scriptum est enim: Melior est unus timens Deum, quam mille impii* (Ib. xvi). *Sapiens vero non* (Sexti Sent. 292; 6, q. 1, *Sapiens non est; et supra in Decret. Cornelii* 6) est omnis qui nocet.

VI. Res quoque ecclesiarum vestrarum (Sexti Sent. 292) et oblationem fidelium; quas significastis a quibusdam irruentibus vexari, vobisque et ecclesiis vestris auferri, indubitanter maximum est peccatum; testante (S. Bonif. Epist. 19) ipsa Scriptura, quæ ait: *Qui abstulerit* (12, q. 2, *Qui abstulerit*), *aliquid patri vel matri, et dicit hoc non esse peccatum, homicidæ particeps est* (Prov. xxviii). Pater ergo noster sine dubio Deus est, qui nos creavit; et mater nostra Ecclesia, quæ nos in Baptismo spiritualiter generavit. Et ideo, qui Christi pecunias et huiusmodi Ecclesiæ auferit, fraudat et rapit (17, q. 4, *Qui rapit*) homicida in conspectu (S. Greg. epist. 36, lib. 11) iusti iudicis esse deputabitur. Unde scriptum est: *Qui rapit pecuniam proximi sui, iniquitatem facit* (Joan. xii) qui autem pecunias vel res Ecclesiæ abstulerit, sacrilegium facit (Hier. epist. 2). Unde et Judas, qui pecuniam fraudavit, quæ usibus Ecclesiæ, id est pauperibus, quos Ecclesia pascere debet, distribuebatur jussu Salvatoris (cujus vicem episcopi tenent), non solum fur, sed fur et (S. Aug. Tract. 1, in Joannem,) sacrilegus factus est. De talibus enim, id est qui facultates Ecclesiæ rapiunt, fraudant vel auferunt, Dominus, comminans omnibus, per Prophetam loquitur, dicens: *Deus, ne taceas tibi, ne sileas, et non quiescas, Deus: Quia ecce inimici tui tumultuati sunt, et qui oderunt te levaverunt caput. Contra populum tuum nequiter tractaverunt, et iniurunt consilium adversum arcanum tuum. Dixerunt: Venite^h et conteremus eos de gente, et non sit memoria nominis Israel ultra: quoniam tacuerunt corde, pariterⁱ contra te fœdus pepigerunt tabernacula idumæ et Ismaelitarum, Moab et Agareni, Gebal et Ammon, et Amalec. Palestina cum habitatoribus^j Tyri. Sed et Assur junxit se cum eis, facti sunt brachium filiorum Loth. Fac illis sicut Madian, sicut Sisaræ, sicut Jabin in torrente Cison^k. Contriti sunt in Endor, fuerunt quasi sterquilinum terræ. Pone duces eorum sicut Oreb et Zeb, sicut Zebæe et Salmana. Omnes principes eorum qui dixerunt: Possideamus nobis pulchritudinem Dei: Deus meus, pone illos ut rotam, quasi stipulam ante faciem venti. Quomodo ignis comburit sylvam et sicut flamma devoravit montes, sic persequeris eos in tempestate tua et in tuo turbine turbabis eos. Imple factes eorum ignominia, et quærent nomen tuum, Domine. Confundam-*

LECTIONES VARIANTES.

^a Alias opere.
^b Alias honestare.
^c Alias fructificat.
^d Alias festantium.
^e Alias mala convertens insidiatur. Ms. collegii Paris.
^f etate Jesu, teste Harduino, bona enim in malum.

^g Alias viis.
^h Alias Excidit.
ⁱ Id. ms. dispergamus.
^j Id. ms. contra eos.
^k Id. ms. habitantibus.
^l Alias Cison.

tur et conturbentur usque in æternum, et erubescant et pereant : et sciant quia nomen tuum Dominus : solus tu excelsus super omnem terram (Psalm. LXXXII, ex interpr. S. Hieronymi diversa a Vulgata). Hæc fteri Prophetæ, hæc Apostoli, hæc successores eorum et omnium catholicorum Patrum vetant decreta : et tales præsumptiones, sacrilegium^a esse dijudicant. Quorum nos sequentes exempla, omnes tales præsumptores, et Ecclesiæ (17, q. 4, Omnes raptores) raptores, (Hincm. epist. viii, edit. Mog. Concil. Carisiacense in epist. ad episcopos Galliarum) atque suarum facultatum alienatores, una vobiscum a liminibus sanctæ matris Ecclesiæ anathematizatos, apostolica auctoritate pellimus, et damnamus, atque sacrilegos esse judicamus. Et non solum eos, sed omnes consentientes eis; Quia non solum qui faciunt rei judicantur, sed etiam qui consentiunt facientibus (Rom. 1). Par enim poena et agentes et consentientes comprehendit. Vos ergo, fratres, vigilate et orate. Viriliter agite, et confortamini in Domino, et omnia vestra, juxta Apostolum, in charitate fiant (I Cor. xvi.) A recta ergo (14, q. 1, A recta ergo; et in decret. Felicis papæ) fide et apostolico tramite propter ullam persecutionem nolite recedere, scientes quia, juxta Salvatoris sententiam, beati sunt qui persecutionem^b patiuntur propter justitiam (Matth. v). Hæc est Apostolorum viva traditio (Agatho ad imperat. Const. act. vi, concilii CP. adversus Monothelitas), hæc vera charitas quæ, prædicanda est, et præcipue diligenda ac fovenda, atque fiducialiter ab omnibus^c tenenda. Hæc sancta et apostolica mater omnium ecclesiarum Christi Ecclesia, quæ per Dei omnipotentis gratiam a tramite apostolicæ traditionis numquam errasse probatur, nec hæreticis novitatibus depravanda^c succubuit : sed, ut in exordio normam fidei apostolicæ percepit ab auctoribus suis, Apostolorum Christi principibus, illibata sine tenus manet, secundum ipsius Domini Salvatoris divinam pollicitationem, qui discipulorum suorum principi in suis fatus est Evangelis: Petre, inquit, ecce Satanas expetivit ut cribraret vos, sicut qui cribrat

triticum. Ego autem pro te rogavi, ut non deficiat fides tua; et tu aliquando conversus, confirma fratres tuos (Luc. xxii). Consideret itaque vestra excellens prudentia quam bonum sit persistere in dispensatione vobis credita et in fide recta, atque hæreticis et æmulis Christi repugnare, et numquam a veritatis tramite declinare; quoniam Dominus et Salvator omnium, cujus fides est, qui pro nobis mori non dubitavit, et proprio nos suo redemit sanguine, fidem beati Petri non defecturam promisit, et confirmare cum fratres suos admonuit: quod apostolicos Pontifices, meæ exiguitatis prædecessores, confidenter fecisse semper cunctis est cognitum. Quorum et pusillitas mea, licet impar et minima, pro suscepto tamen, divina dignatione, ministerio, pedissequa cupit existere. Væ enim erit nobis, qui hujus ministerii onus susceptum habemus, si veritatem Salvatoris nostri Jesu Christi, quam Apostoli prædicaverunt, prædicare neglexerimus (I Cor. ix). Væ erit nobis, si silentio veritatem oppresserimus, quam erogare nummularis jubemur, id est Christianos populos imbueri et docere (Math. xxv). Quid in ipsius Christi futuro dicturi sumus examine, si sermonum ejus veritatem confundimur prædicare? Quid erit de nobis cum de commissis nobis animabus et de officio suscepto rationem justus judex Christus Dominus noster disriclam exegerit (Luc. xvi)? Ideo, fratres, hortor (S. Leo, Epist. 1 adversus Manich.) dilectionem vestram, obtestor et moneo ut qua debetis et potestis sollicitudine, vigiletis ad investigandos hæreticos et inimicos sanctæ Dei Ecclesiæ et a sanis mentibus, ne pestis hæc latius divulgetur, severitate qua potestis pro viribus extirpetis; quoniam, ut habebit a Deo dignæ remunerationis præmium qui diligentius, quod ad salutem commissæ sibi plebis proficiat, fuerit executus, ita ante tribunal Domini de reatu negligentia se non poterit excusare quicumque plebem suam contra sacrilegæ persuasionis auctores noluerit custodire. Data kalendis aprilis anno 252, adhuc vivente Cornelio, Gallo et Volusiano viris clarissimis consulibus.

LECTIONES VARIANTES.

^a Alias Sacrilegium judicant.^b Alias Perturbationem.^c Alias depravata.

DECRETA LUCII PAPÆ,

EX GRATIANO DESUMPTA.

I. Officio et beneficio privetur episcopus, presbyter D vel diaconus, uxorem suscipiens, vel susceptam relinens.

Ministri (Dist. 81) altaris, presbyteri sive diaconi, ad dominica tales eligantur officia, qui continentiam servant. Si vero post ordinationem suam ministros contigerit propriæ uxoris invadere cubile, sacrarii non intrent limina, neque sacrarii portitores fiant, neque altare contingant, neque ab offerentibus holocausti oblationem suscipiant, neque ad Dominici corporis portionem accedant, neque propinquent, neque sine majoris natu auctoritate majora gerant officia, ut ceum sano ad altare vel calicem non sulerant.

EX EISDEM DECRETIS.

II. Clericus matronarum domicilia frequentans deponatur.

Clericus (Dist. 81) solus ad feminæ tabernaculum non accedat, neque frequenter properet sine majoris natu sacerdotis jussione. Nec solus presbyter cum sola femina fabulas misceat. Nec archidiaconus, sub prætextu humilitatis aut officii, frequenter intret domicilia matronarum, aut forte per clericos aut domesticos matronæ mandet aliquid secreta. Si quid agnitum fuerit, et ille deponatur, et illa liminibus ecclesiæ arceatur.

EX EISDEM DECRETIS.

III. *De eodem titulo.*

Sed si forte (*Distinct. 81, Sed si forte*) aliqua intercessio fuerit (1) episcopo, suggeratur. Et si talis est ad quam ire debeant, ipse per intervntum pergat. Sin autem, de latere suo dirigat cum duobus aut tribus testibus, nemo tamen cum extranea habitet femina, nisi soror aut proxima fuerit, et hoc cum magna sollicitudine fiat. Non enim ignoramus malitias Satanæ (II *Cor. II.*)

EX EISDEM DECRETIS.

(Ex vet. Pœnitentia, apud Canisium, vet. lect. t. II, part. II, p. 131, edit. Basnagii; ex nov. supplem. Mansi., t. I, p. 14.)

IV. *Quod sit simoniacus quicumque reconciliationem pro munere vel dignis negaverit, vel indignis con-*
Ut nemo presbyterorum xenium vel quodcumque

A emolumentum temporale, immo detrimentum spirituale a quocumque publice peccante vel incestuoso accipiat, ut episcopo vel ministris peccatum illius reticeat; nec, pro respectu cuiusque personæ, aut consanguinitatis vel familiaritatis, alienis communicans peccatis, hoc episcopo innotescere detractet; nec a quoquam pœnitente aut gratiam, aut favorem, aut munus suscipere præsumat; aut minus digne pœnitentem ad reconciliationem adducat, et testimonium reconciliationis ferat; vel quocumque livore alium quemlibet dignius pœnitentem a reconciliatione removeat; quia hoc simoniacum, et Deo et hominibus contrarium est.

(1) Hoc est Clementis epist. 2, ad Jacobum, fratrem Domini. HARDUINUS.

ANNIS DOMINI CCLIII-CCLVII.

S. STEPHANUS I, PAPA ET MARTYR, VITA, EPISTOLÆ ET DECRETA.

PROŒMIUM.

Ex libro pontificali Damasi papæ.

Stephanus natione Romanus, ex patre Julio ^a, selectiones

^a Jobio quinque.

LECTIONES VARIANTES.

B dit annos septem, menses quinque, dies duos. Martyrio coronatur. Fuit temporibus Valeriani et Gallicani et Maximi, usque ad Valerianum quarto, et Gallicanum tertio ^b. Hic constituit, sacerdotes et Le-

^b Gallieni Coss.

VARIORUM NOTÆ.

Stephanus. Stephanus patria Romanus, postquam 35 diebus Sedes pontificia pastore destituta fuisset, nona Aprilis, anno Christi 257, qui est quartus Galli et Volusiani, Valeriani et Gallieni tertius, in sede pontificia collocatur. Initio hujus pontificatus, duobus prædictis imperatoribus Gallo et Volusiano, prout a Cypriano prædictum fuerat, occisis, Ecclesia pace et quadam tranquillitate fruitur, usque ad annum Valeriani imperatoris quintum, et Christi 259, quo imperator Valerianum principio imperii sui erga Christianos benevolentissimus, optime affectus, a quodam mago Ægyptio in eodem vicissim concitatur, atque ad resumendum contra eos arma inducitur. Dionysius Alexand. apud Euseb. lib. VII, cap. 9; Baron. anno 257, numero 6 et 7. Cum igitur pax reddita diuturna non esset futura, Cyprianus ac reliqui Africanæ Ecclesiæ episcopi, multis conciliis in Africa habitis convenientes, summo conatu laborarunt, ut id, quod a fide catholica et bonis moribus alienum in Ecclesiam irrepserat, emendarent, hæreses extirparent, vitia corrigerent, ac demum orthodoxæ fidei dogmata confirmarent. Aquariorum hæresin, aquam dumtaxat in sacrificio offerentium, Cyprianus epistola 63, ad Cælium scripta, refutat, dicens, hos persecutione vigente summo mane, seu potius nocturno tempore, ad sacram synaxin convenientes, loco vini aquam obtulisse, ne scilicet Christi sanguinem in specie vini bibentes, odore vini, velut quodam Christianitatis indicio, proderent. Baron. anno 257, num. 9, 10 et 11. Cum Martianus Arelatensis episcopus in Gallia hoc tempore Novatiano plurimum studeret, multos etiam in ejusdem errorem induxisset, Faustinus Lugdunensis episcopus cum Cypriano et reliquis coepiscopis Galliæ, per litteras ad Stephanum scriptas (Cypriani infra exstant) sollicitè petivit, ut is ex officio et munere Martiani Novatiani sectarium e sede deponat, et alium in ejus locum substituat. Baron. anno 258, num. 8, 9 et 10. Sub hoc pontifice apud catholicæ Ecclesiæ episcopos et doctores gravissima controversia moveri ac disputari cœpta est, hæc: *An Baptismus quem minister hæreticus secundum legitimam Ecclesiæ catholicæ formam, ac debitam ministri intentionem, scilicet, in*

nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, contulisset, invalidus sit, ideoque iterandus, quod a ministro hæretico administratus sit? Cyprianus cum Firmiliano Asiæ, aliisque plurimis orientalibus episcopis, id non modo affirmavit, verum etiam habitis hac de re plurimis in Africa conciliis idem aliquoties confirmavit, unum esse Baptismum, qui extra unam Ecclesiam catholicam non invenitur. Stephanus vero Romanæ Ecclesiæ pontifex, docens antiquam apostolicam traditionem esse, qua baptizati ab hæreticis, sola manuum impositione recipiebantur, ideoque, ut inquit Vincentius Lirinensis, contra hæres. cap. 9, nihil hac in re innovandum, sed omnino id quod ab Apostolis traditum est tenendum esse docens, Apostolicam traditionem velut quendam murum inexpugnabilem, eorum sententiis opposuit, eaque fere sola fretus, illum Baptismum ratum, validum, et nequaquam reiterandum esse desinivit, quem minister hæreticus juxta formam a Christo præscriptam, et ab Ecclesia usurpatam, contulisset. Ad hanc sententiam Stephani pontificis non modo omnes fere patres Africani, verum etiam ii qui propugnatores erant contrarii dogmatis Firmilianus, Dionysius, et Cyprianus accesserunt, quod ex Augustino, epist. 48, ad Vincent. et de Baptism. contra Donat. 6, cap. 2, item ex Hieronymo contra Luciferianos, aliisque rationibus probat Baronius anno Christi 258, num. 49, 50, 51. De hac controversia legantur Cypriani epistolæ 70, cum septem sequentibus. Augustinus de Baptism. contra Donatistas. Hieronymus contra Luciferianos, Baronius, præd. anno numero 2, et sequentibus. Notetur etiam quanta vis traditionum Apostolicarum, quantaque Petri successoris insit auctoritas, qui nullis aliis ferme armis, quam majorum traditione vallatus, omnem orientalem et occidentalem episcoporum impetum sustinuerit, eorumque tela, ex divinis Scripturis confertim petita, unico traditionum clypeo excepta retorserit.

SEVER. BIMUS.

Stephano, ut Eusebius, lib. VII, c. 2, loquitur, Lucius moriens episcopale officium dereliquit, et quidem prout ejusdem Eusebii *Chronicon* et Bucherianus catalogus docent, Volusiano et Maximino, seu potius